

متن پرسش

سلام علیکم: چرا آیه ۵۵ سوره مائده را به ولایت امام علی علیه السلام نسبت می دهند در حالیکه افعال به صورت جمع است نه مفرد؟! (مانند یقیمون، یؤتون، هم، راکعون) آیا این آیه اشاره به ولایت جمیع مؤمنین که نماز می خوانند و زکات با تواضع و بدون منت (راکعون) می دهند نیست؟ (شاید مراد از راکعون نوعی از تواضع باشد).

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: در این رابطه بحثی در کتاب «مبانی نظری نبوت و امامت» که بر روی سایت است؛ شده، عیناً خدمتتان ارسال می‌دارم:

قرآن جهت امر ولایت جامعه در آیه ۵۵ سوره ی مائده می فرماید: «أَمَّا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ» تنها و تنها ولی شما خدا و رسول او و آنهایی هستند که ایمان آورده و نماز برپا می دارند و در حالی که در رکوع هستند، زکات می دهند. اولاً: شیعه و سنی معترفند که مصداق آیه حضرت علی (ع) است. (حضرت آیت الله حسینی طهرانی در درسهای ۷۲ تا ۷۵ کتاب «امام شناسی» جلد ۵ به طور مفصل راجع به این آیه بحث کرده اند). ثانیاً: چنین کاری در اسلام، سنتی خاص نبوده که فرد دیگر هم انجام داده باشد، و مستحب هم نیست. ثالثاً: کلمه ی «أَمَّا» حصر است، یعنی «فقط». پس معنی آیه چنین می شود که در همان راستای ولایت خاص خداوند و رسول الله (ص)، آن فردی هم که در رکوع زکات داد، «ولی» مسلمین است و فقط همین ها ولی مسلمین اند.

سؤال: آیا نباید امیرالمؤمنین (ع) محو حق بودند و توجهی به سائل نمی کردند؟ و یا لااقل اگر خدا می خواست ولایت ایشان را به مردم اطلاع دهد، در رابطه با آن وقتی که تیر را از پایشان درآوردند و ایشان متوجه نشدند، این کار را می کرد؟

جواب: این مقام که در عین حضور قلب با حق، هیچ چیز از ایشان پنهان نیست، فوق مقامی است که فقط ناظر به حق است. این مقام «صخو» یا بقاء بالله و هوشیاری بعد از «مخو» است. یعنی آنچنان غرق حق اند که با چشم حق ناظر بر خلق اند، و لذا این مقام بالاتر از مقام «مخو» یا فناء فی الله است. این مقام بقاء بعد از فنا است که در روایات ما تحت عنوان قرب نوافل مشهور است که خداوند

می فرماید وقتی بنده ی من از طریق نوافل به من نزدیک شد من چشم او می شوم و از طریق من می بیند و من گوش او می شوم و از طریق من می شنود.^[۱] و حضرت در این مقام قرار داشتند.

سؤال: چرا خداوند در آیه ی مورد بحث فرمود: «الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ» یعنی به صیغه ی جمع آورد. اگر منظور فقط امیرالمؤمنین (ع) بود باید به صیغه ی «مفرد» می آورد؟

جواب: این روش را خداوند در جاهای دیگر که مشخصاً مصداق آن يك فرد بوده نیز به کار برده است. مثل آیه ی مباحله که صیغه را جمع آورد ولی پیامبر (ص) يك مصداق بیشتر برای آن نیاوردند، یعنی به جای انْفُسَكُمْ که در آیه آمده و می فرماید: جانهایتان را جهت مباحله با مسیحیان نجران بیاورید، رسول خدا (ص)، فقط علی (ع) را آوردند. و یا در آیه ی ۸ سوره ی منافقون که می فرماید: «يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ» می گویند چون به مدینه برگشتیم آن کس که عزیز بود را خوار می کنیم. در حالی که گوینده ی این سخن فقط عبدالله بن ابی بوده ولی قرآن فعل را به صورت جمع به کار می برد.

زمخشری از علماء اهل سنت در تفسیر کشاف این نوع سخن گفتن را صحیح دانسته و آیه ی مورد بحث را در شأن علی (ع) می داند. و فقهای اهل سنت نیز حرکت جزئی در نماز را جایز می دانند و استناد می کنند به حرکت علی (ع) در نماز در دادن انگشتر به سائل. موفق باشید

[۱] (۱) - به مصباح الشریعه، ص ۱۱. فتوحات (۱۴ جلدی) جلد ۳، ص ۲۶۲ رجوع شود.